

оцінювання потреб особи/сім'ї у соціальних послугах; 3) прийняття рішення про надання соціальних послуг з урахуванням індивідуальних потреб особи/сім'ї; 4) розроблення індивідуального плану надання соціальних послуг; 5) укладення договору про надання соціальних послуг; 6) виконання договору про надання соціальних послуг та індивідуального плану надання соціальних послуг; 7) здійснення моніторингу надання соціальних послуг та оцінки їх якості.

Варто зазначити, що вагомий внесок у методологічне забезпечення ведення випадку вносять передусім недержавні організації соціальної сфери - послуговуючись кращим закордонним досвідом, розробляють та покращують саме таке змістовно-інструментальне наповнення роботи, яке відповідає потребам та особливостям конкретної групи клієнтів, навчають фахівців якісному та ефективному веденню випадку, на запрошення різних закладів і служб здійснюють супервізію на робочому місці.

Отже, на даний час ведення випадку закріплене у основному нормативному документі, що регулює надання соціальних послуг – Законі України «Про соціальні послуги». Не дивлячись на виявлені розбіжності щодо тлумачення поняття (метод, шлях, спосіб) та етапів ведення випадку (у деяких випадках вони викладені більш подрібно, в інших – більш узагальнено), фахівці у своїх поглядах сходяться на тому, що така робота має ґрунтуватися на тісній взаємодії залучених фахівців і активізації клієнта, використанні конкретних інструментів (Форми оцінки потреб, Плану втручання /Плану надання соціальної послуги) та координуватися кейс-менеджером.

Список використаних джерел

- Гусак Н. (2015). Кейс-менеджмент внутрішньо переміщених осіб: методичні рекомендації.
- Кияниця З., Петрочко Ж. (2017). Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології. Київ: Обнова компанії.
- Про затвердження Класифікатора соціальних послуг». № 429. (2020).
- Про затвердження державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах. № 318. (2016).
- Савчук О., Сініцина К. (2013). Робота з випадком. Київ: ВБО «Всеукраїнська мережа ЛЖВ».
- Сидоренко О., Кульбах Е., Шульга Л., Токарь А., Варбан М. (2013). Кейс-менеджмент для уязвимих к ВИЧ груп населення: подъем по ступеням сервиса. Модуль 2. Подготовка социальных работников к ведению клиентов из числа групп риска для обеспечения доступа к лечению ВИЧ-инфекции. Киев: МБФ «Международный Альянс по ВИЧ/СПИД в Украине».
- Яковець І., Волік А., Демченко М., Дрозд Р., Янчук О. (2015). Ведення випадку в роботі з засудженими служби пробації. Київ: МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні».

Чернова К.Б., студентка БП-4
кафедри Школа соціальної роботи
факультету соціальних наук і соціальних технологій НаУКМА
chernova.x@gmail.com

ВИРІШЕННЯ ЕТИЧНИХ ДИЛЕМ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Питання вирішення етичних дилем у соціальній роботі не втрачає своєї актуальності, оскільки професійна діяльність соціальних працівників передбачає постійне вирішення проблем, норми поведінки щодо яких не зафіксовано в етичному кодексі. Детальне вивчення етики як основи соціальної роботи сприятиме підвищенню ефективності професіоналів та відповідатиме постійному розвитку професії в усьому світі.

Етична дилема виникає у ситуації, коли прийняття соціальним працівником рішення щодо професійної поведінки ускладнюється неможливістю задовольнити всі сторони ситуації (Barsky, 2019). Підґрунтям для виникнення етичної дилеми в соціальній роботі може слугувати конфлікт між обов'язками соціального працівника або невідповідність професійних норм особистим переконанням професіонала (Reamer, 2015). Водночас у процесі вирішення етичної дилеми соціальним працівником можна виділити декілька важливих аспектів.

Подолання етичної дилеми пов'язане з рішенням соціального працівника щодо пріоритетності одного обов'язку перед іншим, або наданням пріоритету нормам професійної етики на противагу власним переконанням. Ситуації, у яких професійні обов'язки соціальних працівників суперечать одне одному, діляться на три категорії: пряме надання послуг клієнтам, розробка соціальних програм і політики, стосунки між колегами (Reamer 2015; 2019). Коли в конфлікті перебувають професійні вимоги та особисті переконання, соціальний працівник протиставляє власні емоції та інтереси клієнта нормам етики, що диктує соціальна служба (Лаврецький & Лоза, 2017).

Етична дилема передбачає вибір, за якого всі альтернативи мають негативні моральні наслідки. Приймаючи рішення, соціальний працівник має знехтувати інтересами однієї зі сторін, якими є клієнт, соціальна робота як професія чи організація (Barsky, 2019). Вирішити етичну дилему допомагає застосування на практиці одного з двох принципів: принести користь або не нашкодити. Водночас уникнення шкоди іноді перетворюється на бездіяльність з боку соціального працівника (Congress, 2017).

Високий рівень відповідальності соціального працівника за прийняте рішення під час розв'язання етичної дилеми також призводить до затримки дій професіонала на перших етапах

виникнення проблеми. Не існує єдиної моральної практики з вирішення етичних дилем, тому соціальний працівник відчуває на собі великий тиск у таких ситуаціях (Лаврецький & Лоза, 2017).

Для вирішення етичної дилеми соціальний працівник має провести всебічний аналіз ситуації та за можливості проконсультуватися з декількома інстанціями: супервізором, професійною асоціацією, адвокатом, клієнтом. Не існує також єдиного чіткого порядку дій професіонала в таких випадках, тому різні підходи до вирішення етичних дилем можна розглядати як окремі концепції прийняття етичних рішень. Важливо, щоб соціальний працівник враховував цінності, закони, політику організації, етичні теорії та можливі наслідки рішення (Reamer, 2015; 2019).

Соціальні працівники часто усувають клієнтів від розв'язання етичних дилем, хоча врахування думки клієнта може допомогти професіоналу встановити з ним довірливі відносини і віднайти найоптимальніший варіант вирішення ситуації, що склалася. Причинами ігнорування принципу наснаження при вирішенні етичної дилеми можуть бути бажання соціального працівника уникнути обговорення з клієнтом цієї теми як незручної, переконання, що таке рішення професіонал ухвалює самостійно, та суб'єктивна оцінка соціальним працівником готовності клієнта розуміти етичну проблему й переживати стрес (Barsky, 2019).

Отже, етичні дилеми у соціальній роботі – тема, що потребує подальшого вивчення з огляду на відсутність єдиного бачення щодо їх найкращого вирішення і необхідність підвищувати професійну впевненість та ефективність соціальних працівників.

Список використаних джерел

- Лаврецький, Р. В., & Лоза, А. С. (2017). Етичні дилеми в соціальній роботі. Молодий вчений, 12(52), 81-86.
- Barsky, A. E. (2019). *Ethics and Values in Social Work: An Integrated Approach for a Comprehensive Curriculum* (2 ed.). Oxford University Press.
- Congress, E. P. (2017). What Social Workers Should Know About Ethics: Understanding and Resolving Practice Dilemmas. In E. Gambrell, *Social Work Ethics*. Routledge.
- Reamer, F. G. (2015). Ethical Issues in Social Work. In K. Corcoran, & A. R. Roberts, *Social Workers' Desk Reference* (pp. 143-149). Oxford University Press.
- Reamer, F. G. (2019). Essential ethics knowledge in social work. In S. M. Marson, R. E. McKinney, & J. Routledge, *The Routledge Handbook of Social Work Ethics and Values*. Routledge.

Обертинська І. С., студентка БП-4
кафедри Школа соціальної роботи
факультету соціальних наук і соціальних технологій НаУКМА
i.obertynska@ukma.edu.ua
Науковий керівник: **Дума Л.П.**,
магістр соціальної роботи, старший викладач,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
lduma@ukma.edu.ua